

www.sprakenshus.se

Faktorer av betydelse för en flerspråkig utveckling

- Sociala faktorer
 - brist på jämnåriga kompetenta andraspråkstalare
- Språkliga faktorer
 - komplex språklig miljö

Flerspråkig utveckling

Den språkliga utvecklingen
börjar inte senare
går inte långsammare

- Ingen dubbel enspråkighet

Fonologi (språkljud)
Grammatik
Lexikon
Pragmatik

Boot-strapping

"Learning one language bootstraps the learning of a second one"; när barnet möter ett nytt språk har det redan kunskaper i ett språkligt system som det kan utnyttja för att underlätta inlärandet av det nya språket (Paradis 2010).

Barn som redan börjat utveckla ett språk, kan utnyttja sin tidigare kunskap om språkliga strukturer inklusive ordkunskap, när de möter ett nytt språk. Detta medför en snabbare utvecklingstakt än vid strikt isolerad inläring av två språk (Armon-Lotem 2010).

Exempel på kodväxling

- Si tu eres puertoriquento **your father is a puerto rican you should at least** de vez en cuando **you know** hablar español
- Om du är puertorican, **din far är puerto rican, så bör du i alla fall** då och då **vet du** tala spanska

Språklig socialisering – barn ”uppfostras” språkligt

- Den vuxne tar barnets perspektiv i samtal med barnet
- Babytalk
 - överdriven prosodi
 - språket bryts ner i smådelar
 - anpassat uttal och grammatik
- Vuxna verbaliserar vad barn gör
- Samtal i form av frågor och svar, även sagoläsning

Språklig socialisering – barn ”växer upp” språkligt

- Barnet förväntas anpassa sig till den aktuella kommunikativa situationen
- Barngruppen viktig
- Observation och lyssnande
- Språket lärs ut som en helhet
- Upprepningar när barnet inte förstår
- Vuxna verbaliserar inte vad barnen gör
- Frågor är äkta frågor

Flerspråkighet och språkstörning

- Definition av språkstörning
- Viktigt att skilja mellan bristande exponering för svenska och språkstörning
- Ett flerspråkigt barn måste uppvisa en störning i samtliga språk
- Nödvändigt med bedömning även av modersmålet
- Tidig diagnos viktig – flerspråkighet orsakar ALDRIG en språkstörning

Komorbidity eller samsjuklighet med andra diagnoser

- Ca 80 % av undersökta barn med AST utan intellektuell funktionsnedsättning uppvisade språkliga svårigheter (Norrelgen et al. 2015)
- En stor del av barnen med ADHD i studie av Bruce et al. (2006), uppvisade problem framförallt med språkförståelse och pragmatik.

Pragmatiska svårigheter

- Pragmatik – språkets sociala användning, dvs ett språkligt beteende
- Den domän som därför är mest påverkad av kulturella skillnader
- Nödvändigt att fråga föräldrarna om bedömarens tycker att barnets pragmatik är avvikande

Pragmatisk förståelse och inferens

Nettelbladt & Salameh 2013

- Slutledning (inferens)
- Förstå information i grupp
- Välja och introducera ny och relevant information vid narrativer
- Bedöma vad den andra personen vet

Att ta bort ett språk

- Kulturella skillnader för icke-verbal kommunikation anses försvåra
- Föräldrar till barn med neuropsykiatriska diagnoser eller barn med olika typer av hjärnsador kan därför fortfarande få rådet att bara tala ett språk med barnet
- Forskningen sparsam men alltmer evidens för att detta inte är ett hinder för flerspråkighet (Kay-Raining Bird, Genesee & Verhoeven 2016, Uljarevic, Katsos, Hudry & Gibson 2016)
- Större hinder att barnet utesluts ur familjegemenskapen när man kommunicerar på modersmålet

Språkliga svårigheter hos barn med AST

- Högre frekvens av brytning
- Individualiserade betydelser på ord
- Grammatiska svårigheter i varierande grad
 - svårigheter med pronomen, preteritum
 - svårigheter med ja/nej-frågor
- Pragmatiska svårigheter
 - svårigheter att tolka social kontext
 - stereotyp användning av språket
 - nedsatt pragmatisk förståelse, t.ex. inferens, ironi, skämt, ordspråk
 - ekolali
 - svårigheter att förstå bildspråk
 - svårigheter att förstå icke-verbal kommunikation
- Barn inom autismspektrat som inte har någon språkligt sen utveckling uppvisar ofta liknande pragmatiska svårigheter

Oscar 6 år, mandarin, engelska

Yu 2016

Född i USA ett par år efter föräldrarnas ankomst. Hemma pratas för det mesta mandarin. När han diagnostiserades vid 2;6 års ålder, blev föräldrarna uppmanade att bara använda ett språk, engelska, för språklig intervention och kontakt med jämnåriga samt för skolgången. De första orden kom vid 4 åa, använder nu mest 1-ordssatser och mycket ekolali. Familjen består av farfar, föräldrar och en äldre syster, samt en tillfälligt boende kusin från Kina. Familjens nätverk finns inom den kinesiska gemenskapen.

Familjen tycker det är svårt att kommunicera med honom på engelska. Ibland har de svårt att uttrycka sig, och ofta släpper de ämnet. Endast storasyster kan kommunicera bra på engelska.

När Oscar sitter med familjen vid matbordet för att äta middag, genomlider han dagens ensammaste timme. Alla i köket är aktiva med att duka och ställa fram karotter. Alla familjemedlemmar diskuterar ivrigt på mandarin. Men när de vänder sig till Oscar, talar de alla engelska. "Ät ris", säger Oscars pappa, "och sitt ordentligt". Det är bara det att det inte finns något ris på bordet. På mandarin betyder uttrycket "äta ris" att äta i allmänhet, men detta försvinner i översättningen.

Oscar 6 år, mandarin, engelska forts

Yu 2016

Vid ett tillfälle är modern och Oscar i trädgården. Även om familjen försöker hålla sig till engelska, pratar modern ibland mandarin med Oscar, då hon upplever att kommunikationen på engelska känns formell. Oscar träffar av misstag en växt med sin spade, och modern säger på mandarin "Ska mamma ge dig smäll på rumpan?" Oscar lägger ifrån sig spaden och börjar gå därifrån. Modern börjar leende sjunga en ramsa på mandarin "Mamma ska ge dig smäll på rumpan, låt mig ge dig smäll på rumpan så får du blommorna".

Oscar ger henne en käpp av plast och modern skrattar: "Visa mig rumpan? Var är rumpan?" Oscar skrattar och håller händerna över sin rumpa. De håller på så här ett tag och Oscar upprepar vad modern säger på mandarin.

ADHD

Problem med språkförståelse och pragmatik

- Ouppmärksamhet
 - talrika ämnesbyten
- Hyperaktivitet
 - överdrivet talande
- Impulsivitet
 - svarar innan en fråga är avslutad
 - avbryter ofta
- Svag kontroll över associationer

En pojke med ADHD svarar på frågan

Where do you live?

There is a stupid kid who lives next door to me and his brother plays on this baseball team and they never win any games but the Cleveland Indiana are really winning a lot of baseball games this year. My dad takes me to games and I love peanuts but I can't eat them because I have braces and they get stuck

(Heyer 1995:280)

Ayan 8;4 år somali

- Inrem av skolan. Fa har tolk efter >10 år. Pat började på muslimsk fsk vid 4 åa, verksamheten på svenska. Går i åk 1 nu, hög närvaro. 1/4. syskon 4, 3 och 1 år. Hemma talas i stort sett bara somali. Enl fa är somali starkast.
- Koncentrationssvårigheter. Pratar gärna i klassen men har svårt att göra sig förstadd. Har svårt att tillgodogöra sig undervisningen
- Enl skolan har hon ett bristande ordförråd på svenska, har mkt svårt att förklara och inget sammanhang i sina utsagor. Räcker ofta upp handen, men vet inte vad hon ska svara. Bedöms ha nersatt språkförståelse, allra svårast är muntlig instruktion i grupp.
- Språkliga bedömningar på somali och svenska visar på en lite sen och ojämn språkutv. Ett neuroling test som görs på somali visar att hon bara klarar att upprepa 3 orelaterade ord, perserverar ibland, dvs upprepar ord som använts i tidigare uppgifter. Ordmobilisering också problem. När hon under 1,5 minuter skall räkna upp olika kläder blir det *byxor, tröja, shorts, lakan*. För olika sorters mat blir det bara *ris, makaroner, pasta, makaroner, kyckling*. Perserverar även här.

Litteratur

- Kay-Raining Bird, E, Genesee, F & Verhoeven, L. 2016. Bilingualism in children with developmental disorders: A narrative review. *Journal of Communication Disorders*, 63, 1-14
- Uljarevic, M, Katsos, N Hudry, K & Gibson, J. 2016. Practitioner review: Multilingualism and neurodevelopmental disorders – an overview of recent research and a discussion of clinical implications. *Journal for Child Psychology and Psychiatry*, 57(11), 1205-1217
- Gonzales-Barrero, AM & Nadig, A. 2017a. Verbal fluency in bilingual children with Autism Spectrum Disorders. *Linguistic Approaches to Bilingualism*. 7:460–475
- Gonzales-Barrero, AM & Nadig, A. 2017b. Can bilingualism mitigate set-shifting difficulties in children with autism spectrum disorders? *Child Development*. doi: 10.1111/cdev.12979